

Durrellovští ochranáři a překladatelské boty

Málokterému zahraničnímu spisovateli se přihodilo, že všechny jeho knihy byly přeloženy do češtiny. Přes rozsáhlost své tvorby se do společnosti takových psavců může zařadit i Gerald Durrell (pokud nepočítáme některé jeho méně známé knížky pro děti). Byl přeložen i jeden ze dvou existujících životopisů této ochránářské legendy (Veronica 4/1999, s. 29). Další knihou, která se úzce týká durrellovských témat jsou **Přístavy Durrellovy Archy** (BB Art, 1999). S autorem Edwardem Whitleym se český čtenář mohl setkat už v Durrellově povídání o Madagaskaru nazvaném Aye-aye a já (čtenář si tedy může srovnat, jak tu stejnou konfrontaci se zdevastovaným rájem přírodovědců viděl Durrell, jako ochránářský nadšenec, a Whitley, jako člověk zvenčí). Whitley nabízí pohled do zákulisí práce jerseycké ochránářské nadace, která byla loni na počest svého zesnulého zakladatele přejmenována na Durrell Wildlife Conservation Trust (informace o ní najde zájemce v Ochráně přírody 9/1999, s. 266–268). Autor provedl jakousi „inspekci po učednicích Geralda Durrella“. Vydal se za lidmi, kteří prošli Mezinárodním školicím střediskem (The International Training Centre), které Durrell založil u své zoo na ostrově Jersey v roce 1978. Whitley během své cesty navštívil Střední a Jižní Ameriku, západní Afriku i Asii. Setkal se s řadou nadšenců obětujících vše pro myšlenku ochrany přírody, ale i s lidmi, kteří přírodnímu prostředí neúmyslně a v podstatě z životní nutnosti škodí – řeč je pochopitelně o domorodcích. Korupce, byrokracie, neochota, prostá lidská hloupost – to jsou další depimující faktory, se kterými se autor na své anabázi setkává. Ani tyto mnohdy velmi tristní zážitky však nebrání tomu, aby psal svižně a s humorem. Prostě tak, že knížku je radost číst.

Mezi nejzajímavější setkání patří návštěva dnes už legendárního Carla Jonese, člověka, který dokázal nemožné. Zachránil totiž mauricijskou poštolku skvrnitou, která v sedmdesátých letech téměř vyhybnula (přeživali čtyři jedinci). O setkání s C. Jonesem píše i Douglas Adams a Mark Carwardine ve výborné knížce Ještě je můžeme vidět (Veronica 5/1999, s. 30).

Knihla Přístavy Durrellovy Archy je velice pěkně přeložena, na druhé straně bohužel také ilustruje některé chyby, které jsou mezi překladateli oblíbené (Vesmír 8/1999, s. 464–467). Hned na straně 27 se čtenář dovídá o „konzervátorských aktivitách“. To je poněkud podivné – proč se do knihy o ochraně přírody vloudila problematika konzervářství? Samozřejmě nelze popřít, že populační dynamika mnoha druhů ryb je dnes v podstatě omezena na přechod z prostředí vodního do prostředí nálevu v konzervě, ale to je právě proces, proti kterému „konzervátoři příro-

dy“ aktivně vystupují. Jistě – jedná se o chybný překlad (zajímalo by mě také, co by členové IUCN provedli nehezkého překladateli, kdyby se dověděli, že patří do „Mezinárodní unie pro konzervaci přírody“, viz s. 70). Doufám, že se překladatel nedomnívá, že podstatou „conservation efforts“ čili „ochránářského snažení“ je konzervace, tj. zachování stávajícího stavu. Snahou každého ochránce přírody je změna stávajícího stavu – stěží si lze představit horší a více zavádějící český ekvivalent třeba pro „conservation biology“ než „konzervační biologie“. Navíc takový výraz musí každému, kdo má jen minimální cit pro český jazyk, utrhnout uši.

Na straně 69 se píše o třech poddruzích lvíčků (r. *Leontopithecus*). Nejedná se samozřejmě o poddruhy, jak je patrné již z uvádění druhových jmen (kupodivu správných – a to není v českých překladech nic obvyklého!). Navíc druhy jsou ne tři, ale čtyři – v roce 1990 byl objeven a popsán další lvíček (*Leontopithecus caissara*), který zatím v zajetí chován není.

Laický překladatel, tedy překladatel, mnohdy ani nepozná, že narazil (doslova) na odborný termín. Často se tentýž výraz používá v běžné mluvě a zároveň v odborné hantýrce – tam ovšem znamená téměř vždy něco jiného (viz překládání „family“ jako rodina místo čeleď, což je taxonomická jednotka). Také mi není jasné, proč se s takovou zavilostí pořád uvádí *homo sapiens* místo *Homo sapiens* (s. 125). Z překlada vyplývá, že ani autor se nevyhnul některým nepřesnostem. Např. v popisku u obrázku krokodýla na nigerijském trhu se uvádí, že „velké kusy už tady nenajdete“. To je pochopitelně: zobrazený krokodýl čelnatý (*Osteoleaenus tetraspis*) dorůstá maximálně 1,5 metru. Již z anglického jména African dwarf crocodile (afričtý trpasličí krokodýl) je patrné, že nejde o žádného giganta.

Další omyly na stranách 71 a 89 jsou dokonce zvláště kurážové. „Polní výzkumníci“ pochopitelně nejsou pánové trávicí své životy dumáním nad rozoranými brázdami v nekonečných lánech. Jsou to vědci, kteří nesedí v laboratoři, ale chodí do „fildu“, tj. do terénu (v angličtině se terén řekne – hádejte jak?). Dále se uvádí, že „pro většinu laiků znamenají konzervátorské aktivity v Africe prakticky jen velkou hru – tedy záchranu slonů, nosorožců“. Ve hře na překládání tady překladatel evidentně dostal mat – anglický výraz „game“ v tomto kontextu samozřejmě neznamená hru, ale „lovnu zvěř“.

Názvy živočichů jsou tradiční patálie, se kterými se překladatel většinou nevyppodávají se cti. P. Guthovi se to kupodivu podařilo, až na pár drobností jako třeba „balijské špačky“ („Bali starling“ je známý endemit tohoto ostrova – majna Rothschildova). Překladatel má také zkrátka ostatní práce překládaného autora, především ty, které již byly do češtiny přeloženy. Rozhodně by se tedy nemělo stávat, že se čtenář setká s názvem „Bafutské postřehy“ (s. 155) pro Durrellovu knihu Bafutští chrti.

Překladatelské omyly však mohou i pobavit. Překladatel se mýlí, když píše, že „nosorožci jsou součástí potravinového řetězce“ (s. 217) – vždyť do etikety každého slušného pytláka patří pravidlo „nosorožce zabít, maso nechat ležet, roh odnést“. (Správně mělo být „potravní řetězec“.)

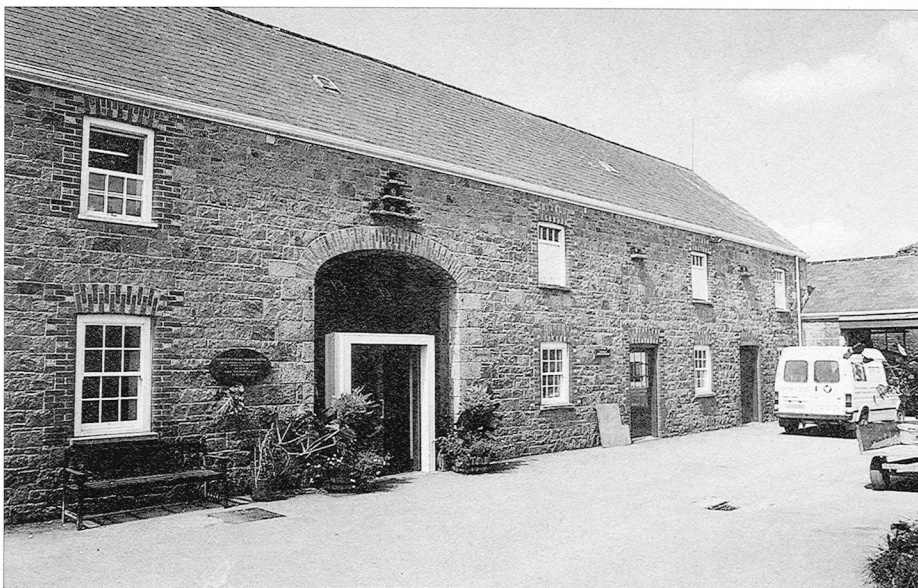
Těchto pár nepřesností a omylů ale nijak nesnižuje velmi příznivý dojem z celé knížky. Rád bych ji doporučil nejen fanouškům Geralda Durrella, ale i všem ostatním zájemcům o ochranu, totiž konzervaci, přírody.

Tomáš Grim

Rolník a krajina

Rehabilitaci rolnického stavu se doposud bohužel příliš nezabývaly ani přírodní a společenské vědy. Prvou závažnou prací, která se pokouší tuto mezeru seriózně vyplnit, je tak až publikace **Miloslava Lapky a Miroslava Gottlieba Rolník a krajina** s podtitulem **Kapitoly ze života soukromých rolníků** (Sociologické nakladatelství, Praha 2000, 166 s.), v níž autoři publikují výsledky svého výzkumu soukromých rolníků, uskutečněného v letech 1991–1993 a 1994–1995. Jakkoli přítom samí autoři v úvodu poznamenávají, že se jejich výzkum týkal pouze ekologických stránek vědomí soukromého rolníka a významu rolníka pro ekologii krajiny, výsledkem jejich snažení je publikace podávající pozoruhodně ucelený pohled na současný fyzický i duchovní život soukromého rolníka, na jeho zakotvení v tradici i perspektivy budoucího vývoje.

Údaje, jež autoři získali, a závěry, k nimž dospívají, sice nejsou pro ty, kdo s rolnickým stavem přicházejí do styku, většinou překvapivé, význam práce obou autorů však spočívá v tom, že je prakticky ověřili na relativně velkém sociologickém vzorku (35 rolnických rodin v pilot-

Mezinárodní školicí středisko, které v roce 1978 na ostrově Jersey založil Gerald Durrell. Foto Tomáš Grim